

KANADSKÉ LISTY

Second Class Mail-Reg. No. 3088

BOX 520, POSTAL STATION D, TORONTO 9, ONTARIO, CANADA M6P 3K1

No. 2., Vol. 15.

15. února - February 15th, 1981.

Raul Wallenberg žije

Švédsky diplomat Raul Wallenberg, ktorého orgány NKVD na konci vojny zatkli v Budapešti a odvliekli do Sovietskeho zväzu, podľa výpovedí očitých svedkov žil ešte v roku 1975.

Wallenberg sa počas druhej svetovej vojny preslávil tým, že z poverenia švédskej vlády vydával v Budapešti švédske pasy židom, ktorí boli nacistickými opatreniami ohrození v celej Strednej Európe. Takýmto spôsobom sa mu podarilo zachrániť tisíce židov.

Spisovateľ Avraham Shifrin, ktorému sa podarilo dostať sa zo Sovietskeho zväzu a teraz žije v Izraeli, je presvedčený, že Wallenburg dosiaľ žije v sovietskom žalári. Podľa Shifrinovej výpovedi videl Wallenberga v roku 1959 vo väzení vo Vladimíre poľský dôstojník Abram Kalinski. V roku 1975 ho v moskovskej väzenskej nemocnici Butirskaja videl väzeň Jan Kaplan.

Soviety ešte v roku 1947 úradne vyhlásili, že Raul Wallenburg je mŕtvý.

Teraz je vecou švédskej vlády a Amnesty International, aby pátrali po osude Raula Wallenberga.

Také čínsky disident odsouzen

V prvom verejnom procese v Číne byl minulý týden odsouzen v Pekingu muž, kterému byla kladeno za vinu, že se dopustil „kontrarevolučního zločinu“ a že zradil „tajemství“. Tato zrada prý spočívala v tom, jak sdělují osifielní zprávy, že odsouzený za války proti Vietnamu sdělil nějakému cizinci údaje o počtu čínských vojáků a jména jejich velitelů i údaj o počtu čínských obětí těchto bojů.

Enrico Berlinguer se zlobí

Šéf italské komunistické strany Enrico Berlinguer se zlobí. Důvodem je kritika Moskvy. Moskevský ideolog Ponomarev totiž kritizuje evrokommunismus jako „odchylku od marxismu-leninismu“. Berlinguer nazval tuto kritiku „vměšování zvenčí“ do záležitostí italské komunistické strany, která prý si nenechá předpisovat jakou cestou má jít evrokommunismus a samozřejmě také Berlinguer. — Teprve nedávno byl Berlinguer v SSSR, setkal se s Brežněvem a po několika dnech jednání bylo oznámeno, že si pánové ve všem rozuměli.

Dr. Mikuláš Ferjenčík:

FEBRUAR 1948

O okupácii alebo invázii Československa sa má všeobecne zato, že k nej došlo až v roku 1968-69. Vo skutočnosti však Československo bolo na ceste ku strate svojej samostatnosti už po konferencii na Jalte a ešte výraznejšie po voľbách roku 1946 v'azstvom komunistov v Čechách a na Morave. K definitívnej strate samostatnosti Československa a k jeho začleneniu do sovietskej sféry došlo už vo februári 1948, a to za tichého súhlasu západných mocností. Západ - nemože byť 'snad' o tom sporu - bol informovaný už pred februárovým pučom, čo sa v Československu deje a pripravuje a vo februári, čo sa vo skutočnosti stalo a ako k tomu došlo. Nepodnikol však nič na záchranu Československa a jeho demokratického zriadenia. . . . Československo, ponechané bez opory Západu, bolo vydané na milosť a nemilosť' Sovietov. Na osude Československa nemohlo nič meniť a zmeniť, či sme sa bránili, lebo nebránili, či prezident prijal, lebo neprijal demisiu demokratických členov vlády, či v Československu boli, lebo neboli sovietske armády. Ozbromeným odporom mohli sme síce náš nesúhlas a našu odhodlanosť brániť našu nezávislosť, čo by bolo nesporné znamenalo morálnu a psychologickú posilu pre celý národ, ktorá mohla značne ovplyvniť naše postavenie aj v nazieraní na náš odboj a na činnosť nášho exilu, ale inak na osude Československa nemohlo nič zmeniť. Sovietsi potrebovali Československo, jeho vyspelý priemysel, hospodárske stroje, zručné pracovné sily a hlavne jeho jedinečné strategické postavenie, a to za každú cenu. Západ, i keď nemohol prehliadnuť strategickú doležitost' a zdroje Československa, nebral v úvahu tieto zisky, ktoré postúpil Sovietom takmer bez jediného slova protestu. Februárová okupácia Československa komunistickými silami nijak Západ nevzrušila. Vzbudzovalo to oprávnený dojem, potvrdený tiež Sonnenfeldovou doktrínou a pozdejšie aj dohodou v Helsinkách, že im to prišlo do istej miery aj vhod, aby sa Sovietsi vypořádali sami s rozháranými pomery, ktoré vznikli po vojne, ako dosledok vojnového zničenia krajov a krajín násilnými zmenami hraníc.

Dokončenie na str. 3.

On Soviet Morality

Ronald Reagan said of Soviet leaders two weeks ago: "The only morality they recognize is what will further their cause, meaning they reserve unto themselves the right to commit any crime, to lie, to cheat." The Soviet leadership has been characterized in strong terms before, but was Reagan's statement too sweeping? Reagan did not think so. Said he last week: "They don't subscribe to our sense of morality; they don't believe in an afterlife; they don't believe in a God or a religion. And the only morality they recognize, therefore, is what will advance the cause of socialism." Harsh as Reagan's words may seem, they rather accurately reflect Soviet leaders' statements over the years. Examples:

► Lenin in 1920: "We repudiate all morality that proceeds from supernatural ideas or ideas that are outside class conceptions. Morality is entirely subordinate to the interests of

class war. Everything is moral that is necessary for the annihilation of the old exploiting social order and for uniting the proletariat."

► "When are you going to stop killing people?" Lady Astor bluntly asked Joseph Stalin in 1931, when he was liquidating the kulaks (wealthy farmers) in his drive to collectivize the land. His reply: "When it is no longer necessary."

► Khrushchev in 1955: "We wish to live in peace, tranquillity. But if anyone believes that our smiles involve abandonment of the teaching of Marx, Engels and Lenin, he deceives himself poorly. Those who wait for that must wait until a shrimp learns to whistle."

► Brezhnev in 1968: "Our party has always warned that in the ideological field, there can be no peaceful coexistence, just as there can be no class peace between the proletariat and the bourgeoisie."

TIME, FEBRUARY 16, 1981

Dne 8. prosince minulého roku byla v Ottawě formálně zakončena akce 60.000 uprchlíků z Indočíny, které Kanada přijala během posledních dvou let. Stalo se to malou ceremonií za přítomnosti federálního ministra pracovních sil a imigrace. Hon. Lloyd Axworthy při této příležitosti poznamenal, že se jednalo o největší hromadnou přistěhovaleckou akci od konce 2. světové války a zdůraznil, že byla umožněna hlavně proto, že přes polovinu nově přichozích sponzorovaly dobrovolné organizace a církve. Na obrázku je p. ministr /ve světlém saku/ a vedoucí farnosti sv. Petra z Goderich, Ont. s dvěma rodinami čítajícími celkem 10 osob, kterým se podařilo uprchnout z Kambodži do Thajska. Duchovní správce farnosti Rev. Arnold F. Loebach je na obrázku první na pravé straně. Otcové obou rodin Troeung jsou bratři a obě rodiny přistály v Montreálu dne 3. prosince m. r. Obě rodiny přijal také kan. ministerský předseda, Rt. Hon. P. Trudeau.

Československo rájem důchodců /amerických/

"Chci zůstat naživu" - pod tímto dramatickým titulkem přineslo Rudé právo v pátek 7. prosince nezvykle rozsáhlou citaci z reportáže o Československu, kterou otisklo pouhých 72 hodin předtím curyšské vydání listu International Herald Tribune. U listu, jehož zpravodajská pohotovost je přímo podřízena ideologickému utilitarismu, signalizuje takováto rychlost materiál nejvyšší politické brizance. Komu že to usluhuje o bezživotí?

Inu, jistěmu Janu Kubickovi, 71-letému bývalému obchodníkovi s automobily v New Rochelle ve státě New York, který žije od r. 1973 v ČSSR. Lépe řečeno - usilovali, neboť teď už je vše v nejlepším pořádku. Ve své vlasti nemohl totiž vystačit s měsíčním šekem sociálního pojištění na 415 dolarů, a tak se na stará kolena přestěhoval ke svým příbuzným do Československa. Zatímco doma by patřil k chudíně, v Československu si žije jako příslušník střední třídy. Zatímco doma by zaplatil za jídlo v restauraci 15-20 dolarů, v Československu ho přijde na pouhých 4-5 dolarů.

Materiál neuvádí, do jakých hospod byl tento chudý důchodce zvyklý chodit v N. Y., ale v Praze to patrně nebude nic horšího než Jalta nebo Alcron. Neboť 5 dolarů představuje zhruba 25 tuzexových bonů, obratem směnitelných na černém trhu za 120-150 Kčs, tedy za slušný denní výdělek československého dělníka či úředníka. Ona skrovná penzička pak čítá minimálně 2.000 tuzexových bonů, čili opět střízlivě 10.000 peněz tvrdé československé měny.

Československou vládu ani zdaleka nezajímalo, že američtí emigranti mohou znečištit zemi liberálními myšlenkami, a

přivítala je", cituje dále se zjevným uspokojením Rudé právo. Že dodejme, že víc než důchodce samotné patrně přivítala těch zhruba milion dolarů měsíčně (je-li těchto přistěhovalců 2.000, jak uvádí reportáž), které ji takto mírnýx-tírnýx spadly do klína. Vždyť pro ně nemusela hnout prstem, základní podmínkou dokonce bylo, že si důchodci sami seženou ubytování u svých příbuzných.

A strach z ideologického znečištění země? Ve státě s nejdokonaleji propracovaným systémem totálního dohledu nad občany nemůže nějakých 2.000 (byť i potenciálně podezřelých) důchodců - ostatně většinou vdov po chudých českých a slovenských emigrantech z 30. let - ohrozit stabilitu režimu.

Při nezanedbatelném devizovém přínosu do státní pokladny se přímo vnučuje otázka: Nebylo by pro Československo ekonomicky výhodné, kdyby tento způsob humanitární pomoci sociálně slabým občanům ze Západu podstatně rozšířilo? Vždyť by se daly zříditi třeba velkochovy amerických důchodců. I problémy s ubytováním by byly při troše fantazie řešitelné. Stačilo by jen poněkud velkoryseji - jako např. v r. 1979 - udělovat výjezdní povolení k cestám přes Jugoslávii a volných bytů by bylo hned dost. Nebo by bylo možno například prodávat na Západ za tvrdou valutu politicky nepohodlné lidi. Je přece škoda nechat ležet ladem zkušenosti sousedních bratrských zemí. Doma by aspoň byl pokoj od disidentů, ve světě by se přestalo s protičeskoslovenskými kampaněmi pod záminkou starosti o lidská práva. Už by nikdo nemohl argumentovat, že u nás inženýři pracují jako topiči a doktoři myji výkladní skříně.

Prostě - kdyby se to vzalo pořádně do ruky, mohlo by Československo vedle politického kapitálu získat i značný kapitál provozní. Mohlo by nakoupit všechny ty západní licence a technologie, které nutně potřebuje k záchraně hroující se ekonomiky. Spokojenost by zkrátka zavládla na všech stranách. Z ČSSR by se stala hospodářsky prosperující země... Ale ouha! To by zde pak už asi sotva byla cenová a mzdová hladina na úrovni rozvojových států, umožňující královský život i nejchudšímu americkému důchodci.

KOSMAS (Československo)

Kanadské Listy

INDEPENDENT MONTHLY
IN CZECH AND SLOVAK LANGUAGES.

Řídí redakční rada.

Články, objednávky inserátů, opravy
adres a předplatné lze poslat na:
"KANADSKÉ LISTY", Box 520,
Station "D", Toronto, Ont. M6P 3K1.

Pokud jsou články podepsané, nemusí
se redaktor ztotožňovat s jejich
obsahem.

Předplatné na 1 rok:

Kanada a USA ... \$ 10:00
zámorí lodí ... \$ 12:00
zámorí letecky ... \$ 15:00

Z KRAJANSKÉHO ŽIVOTA

Rev. J. Novák.

Od 18. do 25. ledna t.r. byl "Týden modliteb". Různé křesťanské církve se spojily k společným bohoslužbám a modlily se za spolupráci. Při jednom takovém shromáždění byl slavnostním řečníkem náš známý krajan Rev. J. Novák, duchovní správce Pelmo Park Baptist kostela ve Weston, Ont. Na tuto slavnost byl pozván všemi kostely ve Weston, Ont. Na 700 osob se sešlo v neděli 18. ledna v 7.30 hod. večer. Byli tam farníci z církve anglikánské, presbyteriánské, římsko-katolické, baptistické a pravděpodobně i z jiných demoninací, prostě, kostel byl plný.

Velmi zajímavý proslov br. Rev. J. Nováka byl na téma: "Mnoho darů, ale tentýž Duch", 1. Kor. 12, 4. Rev. Novák ve svém 20ti-minutovém kázání zdůraznil spolupráci všech křesťanů, což br. kazatel vždy i československém baptistickém kostele nám ve svých kázáních připomínal a také to v praxi prováděl /viz společné bohoslužby/ a stále v tom pokračuje i v kostelích kanadských. Při tomto slavnostním kázání povzbuzoval všechny křesťany, hlavně však faráře všech denominací, aby použili své. Bohem jim svěřené, dary. Br. kazatel Novák své kázání rozdělil na tři části a sice: 1. k oslavování našeho Boha, 2. k šíření Jeho království na zemi a 3. k pomáhání lidem kolem nás. Jak řekl jeden diakon v kanadském kostele: "He is really a good preacher and teacher."

Těšíme se z úspěchů našeho krajana br. Rev. J. Nováka a do další práce mu přeje mnoho spokojenosti a Božího požehnání. V závěru bych chtěl poděkovat milé manželce br. kazatele, paní Růžence, za báječnou příležitost, že jsme se mohli sejít u nich v domě a oslavit 50. narozeniny jejího manžela, a poděkovat jí také za vynikající pohoštění. Těžko jsme se rozcházel, po tak příjemném večeru, pozdě večer.

E. Sypták.

Pražské uzenářství

638 Queen St. West,
TORONTO, ONT. M6J 1E4

Majitel: J. Pichlík
Tel.: 364-1787

V poslední skupině nových z lágru v Latíně v Itálii, která přistála v Torontě byli: J. Fořt z Ostravy, Tomáš Sobotník z Prahy a manželé Vondřejsovi. Přejem jim zdar.

LIDÉ MEZI NÁMI

Dne 25. února t.r. se v Peterborough, Ont. dožít svých 80. narozenin slovenská krajan, paní Marie Hajníková, původem z Vranova na vých. Slovensku. Jak tomu bývalo, její muž Ján, povoláním švec, se napřed přistěhoval do Kanady sám koncem 20. let a teprve za několik let následovala Marie Hajníková se čtyřmi dětmi. Usadili se v Assiniboia, Sask. Po narození další dcery se celá rodina přestěhovala do Peterborough, Ont. Otec rodiny Ján Hajník zemřel v červenci roku 1974. Babička Hajníkové k jejímu významnému životnímu jubileu srdečně blahopřeje: syn Ján Hajník s rodinou z Winnipeg, Man., dcera Anne Rowan s rodinou z Winter Haven, Florida, dcera Marie Hurley s rodinou z Peterborough, Ont., dcera Helen Janečková s rodinou z Mississauga, Ont. a dcera Evelyn Weaver s rodinou z Peterborough, Ont. Babička Hajníková má 8 vnoučat a jedno pravnouče.

Absolutně nemožné! To určitě řekne každý, kdo se doví, že 6. března t.r. oslaví známý hamiltonský krajan Bedřich Čecha své 75. narozeniny. Byl a je stále činný v hamiltonské odbočce Čs. národního sdružení, byl předsedou Masarykova domu v Torontě, sokoloval .. Přiložil ruku k dílu všude, kde bylo třeba. Do Kanady přišel s Baťou v roce 1939. Pokud se některý z našich čtenářů zajímá o účast na slavnostním obědu na jeho počest v neděli 8. března, bude v Hamiltonu v restauraci Willie's, 236 King St. East, ve 12 hodin v poledne. Přihlášky přijímá a další podrobnosti sdělí dr. Jiří Fabšic na č. 637-2494 či 634-6022. Majitelka restaurace p. Jindra Ronzová je znamenitou hostitelkou; zájemci se však musí přihlásit předem.

VZPOMÍNÁME

Dne 4. března t.r. tomu bude přesně 15 let, co v Montreálu náhle zemřel čs. diplomat do února 48 a po jedno období předseda Ústředí Čs. národního sdružení v Kanadě dr. Ivan Bujna. Krátce po usazení v Kanadě, začal pracovat v továrně a při nehodě ztratil levou ruku. Byl to vzácný člověk.

Před 10ti lety zemřel v Montreálu gen. Václav Vlček. Na jeho náhrobku je letopočet 1897-1971, lipové listy a český nápis "Václav Vlček, generál čs. armády". Krátký čas před německou okupací v r. 1939 byl zvolen velitelem "Junáka", což bylo nové označení funkce starosty. V té době byl Vlček pplk. gen. štábu a odešel na podzim 1938 do Francie. Později působil jako šéf propagačního oddělení naší armády v Anglii. Po únorovém puči v r. 1948 odešel znovu do zahraničí. Bylo to už po třetí v jeho životě: během I. světové války byl totiž ruským legionářem.

ČESKOSLOVENSKÝ LEV provedený ve 14K zlatě

Jako přívěšek k náramku, medailon,
jehlice do kravaty nebo do klopky.

Velikost 1 (ilustrovaná) — \$120 a daň
Velikost 2 (menší) — \$49 a daň

* * *

Veškeré opravy, předělávky,
odhady zlatých a stříbrných šperků

J. M. KLEIN - ZLATNÍK

5 Shuter St., Toronto 862-0807
(vedle MASSEY HALL) zasíláme na dobírku

ODEŠEL VZÁCNÝ ČLOVĚK

Dne 24. ledna zemřel v Torontě krásný člověk: MUDr. Karel Koch. Byl krásný tělesně i duševně. Byl vždy tam, kde bylo zapotřebí pomoci. Sloužil lidem a svému národu. Na lékaře Karla Kocha vděčně vzpomíná celá řada vděčných

pacientů. Mnohým vrátil zdraví a mnohým život. Byl laskavý k lidem a navíc statečný. Zachraňoval životy pronásledovaným Židům na Slovensku za 2. světové války, v nacistických vězeních a posléze v kriminálech čs. komunistického režimu v 50. letech. V roce 1968 odešel do exilu, ač mu bylo skoro 78 let. Zapojil se přesto do exilového a krajanského života a po celých 13 let dával svému okolí kus moudrosti a filosofie o vzájemné snášenlivosti. Nad jeho rakví řekl jeho spoluvězeň z 50. let Z. Slavík, že se univ. profesor dr. Karel Koch zapsal do historie našeho státu činy ušlechtilými a statečnými. Pročitěný projev měl také jeho přítel básník Míla Zlámal. Zesnulému bylo 91 let. Budeme ho všichni postrádat.

Dne 15. února tomu bylo 5 let, co v obci Affoltern am Albis ve Švýcarsku zemřel kazatel Přemysl Pitter. Na obrázku z roku 1971 je se svou obětavou spolupracovnicí Olgou Firzovou, která pokračuje v jeho práci.

Osobní půjčky na nejnižší úrokovou míru
Speciální vklady - Šeková služba

KAMPELIČKA

CZECHOSLOVAK TORONTO
CREDIT UNION LTD.

740 SPADINA AVENUE * TORONTO
ONTARIO M5S 2J2

Telephone: 925-0557

Úřední hodiny: V pondělí a v pátek od 10 do 7 hod.
Úterý, středa, čtvrtek, 10 do 5 hod.

kultura

NOVÉ DIVADLO

Dnes mi přišel poštou Almanach Nového divadla, který byl pro mne příjemným překvapením. Uvědomila jsem si, kolik krásných představení jsem zameškala a plně mi vyrostla před očima síla tohoto ochotnického souboru, který během 10ti let se vypracoval na tak vysokou úroveň. Pěkná úprava grafická i obsahová podává přehled o práci i životu této seriózní skupiny amatérů a budiž sláva všem, kteří se na této brožůře účastní. Je možné ji zakoupit za 3 dolary, předplatitelé ji dostanou zdarma, dobročinnosti se meze nekladou. Diváci, kteří se těší na každé představení Nového divadla si se zájmem pročtou tuto ročenku "Deset let Nového divadla v Torontu", která je mezníkem v postupu ideální amatérské skupiny. Ráda bych se také zmínila o činnosti této skupiny v rámci "Multikulturálního" programu etnických skupin na MTV 47. Vysílá každou druhou sobotu v 11.30 hod. dop. a následující pondělí vždy 9.30 hod. dop. Produkcce, kterou jsem zachytila minulou sobotu, byla velmi dobrá. Dr. Čermák citlivě přednesl eulogii o právě zesnulém básníku Jiřím Škvorovi, Zdena Novotná obratně hovořila s mladým umělcem Martinem Gudemou, účinkoval výborný muzikant F.J. Safertal a program oznamovala Jana Jeřábková. Vede a řídí Ferda Čulík. A nakonec ještě o prvním představení v roce 1981. Hra Václava Havla "Vernisáž" dala nám nahlédnout do zkorumpovaných poměrů v zemi pod komunistickým režimem a druhá aktovka "Podivné odpoledne" od Lad. Smočka je absurdní komedie silně zaměřená proti absurdnímu životu v dnešní ČSSR.

Běla.

ZAJÍMAVÁ KNIHA

JOŽKA PEJSKAR / POSLEDNÍ POCTA

094

Kniha o 500 stránkách velkého formátu je bibliografií a zároveň památkou na zemřelé československé exulanty, kteří pro nesouhlas s komunistickou diktaturou v Československu v letech 1948 - 1980 odešli do exilu, popřípadě, jako například diplomaté nebo zahraniční korespondenti rezinovali na své postavení a zůstali v cizině. Patří k nim např. bývalý pražský arcibiskup a kardinál Dr. Josef Beran, bývalý primátor města Prahy Dr. Petr Zenkl, významný vědec Dr. Václav Hlavatý, hudební skladatel Bohuslav Martinů, spisovatel Egon Hostovský, vynikající novinář a publicista Ferdinand Peroutka a další. Kniha zhodnocuje zásluhy zesnulých čs. exulantů o udržení ducha svobody a demokracie v naší vlasti. Obsahuje též ukázky z tvorby zemřelých, například u zahraničních vojáků pojednání o účasti čs. letců v Bitvě o Anglii, dále různé články a výroky zemřelých. Kniha se stane nepostradatelnou pro školské pracovníky, historiky, ale neměla by chybět v žádné české či slovenské rodině.

/První díl této knihy má vyjít ještě letos. Předběžné objednávky lze poslat na adresu: KONFRONTATION A.G., Im Strup pen 1, 8048 Zürich, Switzerland./

NAŠI VE FRANCII

Náš pařížský dopisovatel nám poslal tuto zprávu: Z podnětu našich krajanů ve Francii usazených, uspořádal Národní ústav slovanských studií v Paříži 12. a 13. 12. 80 společně se Svobodnou ukrajinskou univerzitou Mezinárodní kolokvium na námět "T. G. Masaryk, Evropan a Humanista". Přednášeli m. j.: B. Michel a J. Rupnik z Paříže, rektor J. M. Lochman z Basileje, B. Štefánek z Mnichova, A. van den Beld z Utrechtu, M. Novák z Lausanne, prof. E. Kohák z Bostonu, C. Mytrovič a A. Žukovský z Paříže, H. Seton-Watson ml. z Londýna, V. Peška a A. Mares z Paříže a prof. Jaroslav Krejčí z Lancastru v Anglii. Na slavnostním shromáždění na Sorbonně promluvil prof. Y. Millet a rektor Ukr. university prof. Janiw. VP

SBOHEM, JIŘÍ...

Ve čtvrtek 22. ledna 1981, mezi druhou a třetí hodinou ranní, zemřel v Montreálu dr. Jiří Škvor, básník Pavel Javor. Profesor Montreálské university, přední pracovník Československé sekce kanadského mezinárodního vysílání, dřív na téměř každém úseku krajanského života - v Radě svobodného Československa, v Československém národním sdružení v Kanadě, ve Společnosti pro vědy a umění, v Sokole - Pavel Javor byl především dobrým a citlivým člověkem a jedním z nejvýznamnějších básníků své generace.

Znal jsem ho v okamžicích úspěchu a radosti a protoulal jsem s ním řadu večerů, chutnajících po popeli. Byl přímý a rovný, s hlubokou, skoro dětsky důvěřivou vírou v Boha. Byl přítelem, který ne-

zrazoval, byl odpůrcem bez nenávisti. Svými lidskými a básnickými kořeny tkvěl pevně ve svém rodném kraji. Tak pevně, že nikdy opravdu nesrostl se zemí, ve které prožil druhou polovinu svého života. Stále se ohlížel po kouři z rodné Itaky, pořád slyšel šumět klasnatou píseň, volání chřástalů v dalekých lukách, všude s ním byl jeho selský a přísný domov. Znovu a znovu se vracel do rodné chalupy, k mamince s vějířkem vrásek kol laskavých očí, k starému tátovi, rozkročenému v polích, dobrému a obrovitému. Byly chvíle, kdy steskem nemohl zpívat.

Pavel Javor napsal stovky článků a studií do krajanských a jiných publikací, dlouho dobu skvěle řídil "Proměny", v próze jeho nejvýznamnější prací je román "Kus života těžkého". Vydal dlouhou řadu básnických sbírek, mezi jinými "Pozdrav domů", "Nad plamenem píseň", "Hořké verše", "Kouř z Itaky", "Nedosněno, nedomilováno", "Země ukřižovaná", "Chléb podaný hostu", "Křupěje", "Jediný domov", "Daleký hlas". Závěrečné verše Javorovy básně "Vás všechny" ze sbírky

"Daleký hlas" by, myslím, nebyly nevhodným epitafem na jeho hrob:

VITANÍ PODZIMU

/Ze sbírky Pavla Javora "Chléb podaný hostu", která vyšla v Salzburku v Rakousku v roce 1975./

II.

Vlaštovičky už neuslyším.

Já vím —

Hlasem tichým a ještě tišším
svůj podzim pozdravím —

Po ledačems ted' zasteskne se,
já vím —

Po mladé písni v jarním lese,
když lákal tajemstvím —

Opily srdce lásky jiné,
z lítosti mají šat.

Jen tak co noha nohu mine,
jim chodím naslouchat,

když o půlnoci svěřují mi,
co ted' už vím,
že celý život, všechny rýmy
jsou pouhý dým —

že všechny lásky, touhy, viny
přikryje malý kopec hlíny,
já vím, já vím —

"Všechny své rodné,
vyhnané do světa z klasnatých tiší,
všechny, jimž rzivý stesk ztravuje duši,
i vás - vás, cizince ve vlastní zemi -
všechny vás milují svou hořkou láskou!

Z požáříšť temných, hasnoucích k ránu,
k vysokým hvězdám doutná má píseň ...

Sbohem, Jiří ...

Josef Čermák.

Pavel Javor se narodil 24. června 1916 v Martinicích u Votic. Absolvoval reálné gymnasium v Benešově a na Karlově univerzitě v Praze vystudoval práva. Od studentských let byl činný literárně a politicky. Účastnil se před válkou činnosti v agrárním hnutí, po válce v čs. straně národně-socialistické. Po únoru 48 odešel do NSR a posléze do Kanady, kde napřed pracoval jako cowboy a tovární dělník. V Montreálu vstoupil do služeb mezinárodního oddělení CBC a po studiích na filosofické fakultě montreálské university dosáhl diplomu M.A. a doktora filosofie. Stal se tamtéž profesorem moderních řečí a literatury. Naši po celém svobodném světě ho vždy považovali za nejlepšího básníka tzv. třetího exilu. Budiž mu kanadská země lehkou ...

FEBRUAR 1948

Dokončení zo str. 1.

prest'ahovaním a vyst'ahovaním miliónov ľudí a demoralizujúcou komunistickou propagandou. Amerika sa snažila hneď po vojne postaviť západných Nemcov na nohy Marshallovým plánom (ktorá pomoc bola ponúknutá aj nám, ktorú sme museli však pod vyloženou hrozbou Stalina odmietnuť), ako bariéra proti ďalšej rozpínavosti Sovietskeho smerom na západ a utvorením "Severoatlantickej Dohody". Slobodné národy ako Poľsko, Rumunsko, Československo, Južoslávia a Maďarsko Západ ponechal na pospas Sovietskemu, dúfajúc, že týmto dobytčím ťuhom Sovietske načas ukojí. Sám bude mať od Sovietskeho a sovietskej hrozby pokoj a porobené a okupované národy strednej a východnej Európy skor alebo neskôr, nespokojné so svojím osudom porobených neložských hordami Sovietskeho, samy bez pomoci Ameriky a Západu rozložia ríšu Sovietskeho. Táto, z amerického hľadiska síce prezieravá, v očiach porobených však nepokojná politika sa začína jasnejšie rysovať na obrazovke dnešných udalostí. Súčasne tiež naznačuje a poučuje, že sa porobené národy majú menej spoliehať na účinnú pomoc zvonku a snažiť sa rozložiť a zbaviť sa sovietskeho panstva vlastnými silami. Takto oslobodené národy by pravdepodobne mali voľnú ruku, aby si riešili svoje problémy a splnili svoje nároky, včítajúc do toho úpravu hraníc, spojenú s vyst'ahovaním nežiadúcich nových prisťahovalcov a to podľa svojich mocenských prostriedkov, čili podľa práva silnejšieho.

U príležitosti slavnostného otvorení čs. baptistického kostela na Rhodes Ave. se dne 7. září 1982 sešli zprava: dr. Jiří Škvor - Pavel Javor, red. "Nového Domova" Rudolf Nekola a Mirko Janeček. Otvoreni kostela bylo tehdy významnou událostí mezi krajany v Torontě.

JAN M. KOLÁR

LISTY NĚMĚMU PŘÍTELÍ

Úvod k dialogu s domovem

Kniha Jana M. Kolára "Listy něměmu příteli", která vyšla ve "Sklizni svobodné tvorby" v roce 1955 ve Švédsku, je vpravdě významným dokumentem tzv. poúnorového exilu. Zásahu o její vydání má dr. Robert Vlach, tehdejší předseda "České kulturní rady v zahraničí". Poúnoroví exulanti v té době nemohli být ve styku s těmi, co zůstali doma. Dialog to byl tedy jednostranný. Vyjadřuje v kostce, jak v 50. letech čs. poúnorový exil žil a smýšlel. /Jan Kolár zemřel ve svých 56ti letech na jaře r. 1979 v Lucembursku./

VII.

Naše cesta není a lebude lehká. Neříkám ti to proto, příteli, abych soutežil s velikostí tvých útrap a tvých úkolů — ale proto, abych ti pomohl chápat také naše omyly. Jest obava, že budou veliké — také tvou, také vaši zásluhou.

Nebot přechodem hranic jsme se rázem ocitli na nové frontě, o jejíž existenci a paradoxálnosti jsme neměli ani potuchy: je nám třeba bojovat o svou příbuznost s vámi. Bojujeme sami se sebou, bez nápoděvi zvenčí — bez vaší nápoděvi: nic o vás nevíme, protože vědomí o vašem utrpení nám nic neříká o vašem smýšlení, o vašich citech, o vašem vývoji. Jste němi — všichni, jako jsi oněměl ty, můj nejlepší příteli: nevím, kam dospěly tvoje názory, nevím, v čem ses nezměnil, nevím, v čem ses změnil. Všechny exily nutně podléhají nebezpečí dohadů a všechny exily zároveň ze své fyzické přítomnosti po boku vítězů nebo spravedlivých vyvozovaly obvykle mylné oprávnění k tomu, vydávat své názory za názory domova, rozhodovat za domov, roubovat mu koncepce a uspořádání, jež se osvědčily venku nebo jež se exulantům zalíbily. Všechny exily ztratily kontakt s domovem tím, že se domnívaly, že jsou jeho jediným a oprávněným mluvčím...

Uvědomujeme si tento svůj nedostatek — a voláme proto sami na sebe censuru: oháníme se mezi sebou chimérou "národa doma, který sám rozhodne". Avšak nejsme tak docela upřímní — domýšlivost je lidská. Jedni volají vás, němé, za rozhodčí už dnes — právě proto, že jste němi a že tudíž nemůžete nic rozhodnout. Mnozí z nás se souží, smějí-li se odvážit myšlenky, že zůstanete němi navždycky, že už nemáte co říci. Někteří vám dokonce právo promluvit otevřeně upírají.

A ja se ptám, můj němý příteli, jaký tedy bude náš dialog, už se sejdeme v onom posledním dějství?

Nebot každým dnem, který uplývá, se jeden druhému vzdalujeme. Každým dnem chápu méně a méně tvůj způsob života, který ti byl vnucen. Každým dnem chápeš méně a méně způsob života, který je dnes mým a který tobě vzali — bez něhož však dýcháš dál, ačkoliv sis to dříve nedovedl představit. Každým dnem přijímáme, ty i já, do žil větší a větší dávku životního elixíru našich dvou světů. Každým dnem je identita našich pocitů a smýšlení rozmělněnější.

A přece vím, že jsi z téhož těsta, jako já; přece vím, že jsi toužil po tomtéž, jako já — že jsi dítětem téže kultury, jako já. V tom je ono velké drama mé exilové existence, drama všech exilů: nevíme, jak dalece jsme exulanti jenom my — a jak dalece jste duševně exulanti také vy, nevíme, jak dalece jste se duševně zatvrdili. Tápeme ve tmách, protože neznáme míru společných bodů, korigujeme se měřítky, jež bychom rádi zvali vašimi, které jsme si však přistříhli sami, soudíme vás zásadami, které bychom si přáli, abyste přijali za absolutní a za své — jejichž ozvěnu ve vašich hlavách však neznáme. Jsme-li oba dětmi téže civilizace — musí být moje solidarita s tebou právě tak silná, jako ona, která mne přivedla na západ. Avšak totéž platí i pro tebe: zůstáváš, příteli, solidární se mnou, ačkoliv jsi zůstal doma? Je tvoje solidarita s naší společnou kulturou a civilisací právě tak silná, jako s domácí půdou, kterou jsi odmítl opustit?

Úzkost o to, abyste zůstali v rytmu, který je rytmem západu a jímž jsme byli odjakživa pobízeni kupředu, nám musí být popudem pro naši práci. Není tak důležité polemizovat na vlnách etheru s demagogií vašeho režimu — jako je důležité připomínat vám civilizační násobku: hovořil vám o dějinách lidstva, které vám komolí, o umění, které máte zakázáno, o filosofii, kterou chtějí, abyste zapomněli, o technologických faktech, která vám překrucují, o politicko-hospodářských souvislostech, které vám zamlčují. A je obzvláště důležité, abychom citály příkladů (jinak nemůžeme) ve vás oživilu onu nejprůbojnější veličinu západní civilizace, jíž je osobní odvaha a výkon.

Jest třeba všemi prostředky bojovat o to, abyste si udrželi západní způsob myšlení — není-li už tak zcela v naší moci, abychom udrželi na západní úrovni také váš slovník. Bojíme se, příteli, aby přejatými výrazy do vás nevtákal i jejich apokryfický význam. A bojíme se, aby účel odražení a svržení nepřítelů pro vás neposvětil všechny prostředky — neboť v tomto nebezpečí tkví nejperfidnější hrozba vaší současnosti. Vítězství, dosažené obětováním mravních principů křesťanské kultury, by bylo vítězstvím zla, jemuž jste chtěli uniknout. Odmítali vám režim většinu civilizačních nástrojů a výrazových prostředků, jímž jste byli

zvyklí — jest obava, nezasáhne-li tím i jádro. Hulákání a štvání, k nimž vás nutí, jsou nakažlivé; násilné umlčování může způsobit amnesii, jež pohltí všechno — a je pak třeba se znovu učit chodit a držet vidličku...

Žijeme dohady, jež naplňují náš život úzkostí. Nechali jsme vás za sebou — nikoliv jako příteli, ale jako rukojmí, které chceme opět vidět svobodné, protože jste částí našeho těla a našeho života. Jakýkoli náš čin je však narušován nejistotami o vašem schválení a úzkostí o zdar našeho setkání. Nevíme, jakými vás nalezneme — nevíme, jakými nás shledáte. Proto ten každodenní a každodenný zápas o příbuznost s národním tělem, o němž po zprávách tiskových agentur víme jen tolik, že vlastně nevíme nic. Řekl jsem ti, příteli, jak rychle lze zapomenout bolest a okovy. Nyní připojuji, že i volnosti se rychle odvyká. Uvěříš mi tedy, že mnohdy zatruu úžasem, dostanou-li se mi do ruky útržky fidejchých dopisů, úsečnost některých vzkazů, momentka některých nálad a názorů domova? Připomínají mi, že si vás stále kreslíme jenom podle vlastního obrazu, podle vlastních zkušeností a přání — že jste však jiní a vaše zkušenosti že vás zavedly zcela jinam, než nás. Každá taková zpráva z domova, jež svědčí o subjektivním zásahu pod povrch — znamená nutnost revize představ: chceš slyšet, že se nám taková revize někdy zdá bolestnou? A je také vždycky promyšlený váš odsudek něčeho, co se vám zdá v našich činech nepřipustnou marnivostí?

Nesmíme padat na kolena před velkými slovy: život není jen přijímání nebo odmítání mučednických posláních. Život je i pošetilost. Nelze žít pouze ve vesmíru ideologických souhvězdí, politického boje, práce a starostí: k životu patří také móda a sportovní fanouškovství, estetická samoučelnost a ženské rozmazy.

Žijí ve světě, kde osud štěněte, ztraceného za povodní, které slály desítky životů a stovky milionů — kde tento osud štěněte vytlačí z prvních stránek novin zprávy o soubojích Stalinových nástupců. Žijí ve světě, který se zajímá o poprsí italských hereček víc, než o volební výsledky, aniž však zapomíná, koho chce a má volit. Žijí ve světě, jenž klade eleganci jakožto životní kvalitu a sloh nad pseudokulturní modloslužebnictví dělnickým mozolům. Žijí ve světě, který přiznává užitekosti právo na ocenění teprve tehdy, splní-li zároveň požadavek krásy. Žijeme v civilizaci, vytvořené estéty ducha a estéty tvarů. Vy žijete v civilizaci, vytvořené jejich bořiteli. Pro nás je měřítkem hodnot stupeň estetické dokonalosti formy i obsahu. Pro vás je měřítkem stupeň užitečnosti: nejen proto, že vás tomu komunisté učí, ale i proto, že vás tomu učí váš boj o holý život. Proto svá měřítka přenášíte i na nás: zdáme se vám povrchními? Vidíš nás dekadentními — ty, příteli, jenž jsi odsouzen k životu ve světě, kde se všechno, dokonce i radost a smích, bere smrtelně vážně — s výjimkou smrti, která zevšedněla?

V některých dopisech z domova jsem vyčetl takový postoj: nahodilý důkaz, že každodenní život práce a zábavy, bez velkých slov a bušení se v prsa, lato základna a styčný bod lidských souzří — už nemá pro nás též tvar a louž náplň. Znamená to, že se blíží okamžik, kdy se spolu třeba dohodneme o kvalitách demokracie a o hospodářských doktrínách — že se nám však nebude chtít jít společně na skleničku — a že, budeme-li mlčet, bude naše mlčení trapné.

Možná, že ses těmito otázkami dosud nezabýval: nás však v exilu pronásledují. Prožíváme totiž po stránce národnostní osud všech menšin: bojíme se, abychom se vám neodezili — zatím co vám je lhostejno, zdali jste se odezili nám. Jestliže by po stránce kulturní naše role mohly být přehozeny — není nám lhostejné, jací jste, ačkoliv jsme na straně většiny a u pramene. Není nám to lhostejné, protože ona civilizační dostředivá síla, která nás přivedla na západ, byla podložena solidaritou, jež musí působit na obě strany, aby byla opravdová.

Pravdu je však tato: nejsme na západě v cizině, jsme ve svém. Proto se nemůžeme odezovat — nýbrž vyvíjíme se — ať k dobrému nebo špatnému — společně s duchem a s tělem celé naší civilizace. Ty, příteli, — a všechny ověznuté národy — jste byli přesazeni, ačkoli jste se nepohnuli s místa; přizpůsobujete se — přizpůsobujete dokonce i svůj nesouhlas a svůj odpor: vy se měníte. A já vim, že — až se setkáme — zjistím, že ses změnil.

Proto ti píši tyto listy — plné dohadů a obav (možná, dej Bůh, že zbytečných), aby překlenuly mezery, vzniklé tvým oněměním, abychom uznali svou rozdílnost, aniž bychom ji chtěli soudit, abychom si nevyčítali, co ani nestojí za řeč, abychom se, oba změnění, mohli vzájemně pochopit.

VIII.

Psal jsem ti, co pro nás znamená, že o vás nic nevíme, že jste němi. Možná, že tentýž nedostatek pociťujete i vy, že i vás trápí nevědomost o našem způsobu života, že ani vám nestačí rozhlasové zpravodajství, které vám hovoří jen o resolucích, o funkcích — a jen tu a tam o nějakém osobním úspěchu.

I toto je mezera, kterou chci překlenout svými dopisy do

prázdná: bude třeba, abychom si vzájemně nahlédli do kuchyní i do ložnic. Složky všedního života: práce, zábavy, nuda, koníčky, ulice, podnebí, příroda, intelektuální atmosféra, pracovní tempo, národní charaktery — to jsou činitelé, kteří ovlivňují náladu, jež zase ovlivňuje smýšlení, názory a cit.

Mám-li ti líčit náš život v cizině — nevím věru, čím začít. Všechno se mi zdá důležitým a těhotným významy — a většina mne zároveň neuspokojuje, neboť problémy, které jsou v našem exilovém životě často nejnápadnější, by nás mohly svést na scestí, chtěli-li bychom z nich vyčíst hlavní příčiny nebo pohnutky našeho jednání.

Je to na příklad otázka peněz. Ukázalo se, že i po létech zůstala jednou z nejtěžších mūr našeho soukromého i veřejného života; jsme dosud chudí, naše domácí i spolkové zásuvky jsou prázdné. Chudoba brzdí naše soukromé i veřejné počínání: jsou lidé, kteří přišli o zdraví, protože neměli na léky; je mládež, které se nedostalo chtěného vzdělání, protože nebylo peněz na studia a stipendia byla a jsou řídká; jsou smolaři, kteří se nedostali do země své volby, protože si sice vybojovali visum, ale neměli už na cestu; jsou umělecká díla, která vyzněla na plano, protože nebylo na jejich uveřejnění; jsou pomocné a politické akce, které usnuly v zásuvkách, protože nebyly fondy na jejich uskutečnění. Otázka peněz tak téměř pro všechny z nás někdy a někde přehodila vyhybky: téměř všichni můžeme říci, že by naše osudy (naše zdraví, povolání a bydliště) byly jiné, kdybychom v určitém okamžiku, na počátku svého exilu, byli bývali měli peníze.

Snad se ti bude zdát opovázlivým, jestliže ti hovořím o našich finančních potížích, zatím co tohž šlo o život. Odpusť mi přirovnání — ale pro nás byla otázka peněz někdy také otázkou životní: šlo o výživu žen a dětí. Byli jsme bez zaměstnání — po dlouhé měsíce a po dlouhá léta, povalující se na kavalech v lágrech nebo v nejzavšívějších hotýlcích, jaké si můžeš představit. Nezaměstnanost je strašná věc, připomíná vězení: jestliže v záloži tvé sny bojí, protože nemohou proniknout zdmi — nezaměstnaní jsou za touž hradbou Tantalových muk, uprostřed pyramid úspěšnosti a bohatství, na něž jim není dovoleno sáhnout.

Žili jsme v začarovaném kruhu: dokud jsme neměli jakékoliv přistěhovačské visum, zůstávali jsme bez práce, bez prostředků a bez střechy nad hlavou, v zemích, které nás nechťely. Abychom vydrželi čekání na visum — a na práci —, bylo nutno spotřebovat poslední rezervy peněz, zdraví a nervů, po měsíce a léta, v podvýchlivě těla i ducha. Zasl bys, příteli, kdybys ti vyprávěl o konsulačních komisích některých zemí, které uprchlíkům ohmatávaly svaly a udeřovaly vísa podle tělesné váhy, stavu plic a schopnosti vidět a číst bez brýlí. Věková hranice se stala bariérou před dalším životem: a léta, promarněná čekáním na visum, tuto hranici přibližovala.

"Očekávejte odpověď za šest měsíců," říkali nám na konsulátech. Z čeho jsme měli žít těch šest měsíců? "Pracovní povolení ovšem nemůžete dostat, jste cizinec," říkali nám na prefekturách. "Potřebujeme dělníky — ale nemáte pracovní průkaz," říkali nám v továrnách, na statech a v dolech. "Nemůžeme vám prodloužit povolení pobytu, protože nemáte ani pracovní povolení, ani zpětné visum," říkali nám na policiích. "Nemůžeme vám udělit přistěhovačské visum, protože nepotřebujeme intelektuály," říkali koloniální úředníci. "Nemůžeme vám udělit návštěvní visum, protože nemůžete prokázat, z čeho u nás budete žít — a mimo to byste musil složit kauci na zpáteční cestu," odbývali nás na konsulátech. "Odpověď na vaši žádost dosud nedošla, přijďte za měsíc," slychali jsme dvanáctkrát do roka. "Nemůžeme vám dát visum — protože nemáte platný pas." "Nemůžeme vám dát cestovní průkaz, protože nejste zahrnut do zákonodárství o DP." "Nemůžete obdržet kartu DP, protože jste uprchl po stanovené lhůtě." "Nemůžete být považován za politického uprchlíka, protože váš screening ještě nebyl prozkoumán." "Přijďte za měsíc."

A návraty do hotýlku nebo do stodolovitě ložnice lágrů s prázdnými rukama, s vyhaslou nadějí. Prodals už všechny prstýnky, prodals hodinky — aspoň tě před očima třikrát denně nestrašily připomínkou času k jídlu. Došly brambory a sůl — nebyla večere. Tvoje žena náhodou objevila adresu, kde potřebují písaře obálek, tisíců obálek, za cenu deseti chlebů. Letíš tam, šťasten jako dítě. Katolická charita, Jewish Agency, Červený kříž, evangelické spolky. Armáda spásy — všechno již znáš, všude jsi znám; děkuješ obědně za každý baler, za polévku, za ponožky. Děkuješ a stydíš se; stydíš se, až to bolí, ponížen svým diplomem, ponížen svými pěstěnými nehty, ponížen hektary obilí, které ti kdysi patřily, ponížen řemeslem, které ovládaš, ponížen znalostmi, které nikoho nezajímají, dovedností, kterou nikdo neocenil.

Ani jsme si nemohli vypomoci navzájem: neměl-li nikdo peníze, neměl ani slova útěchy, protože sám ve svém vlastním osudu nenalézal nic povzbudivého. Naše půjčky a dluhy byly počítány na haléře; účetnictví zapůjčených cigaret bylo ještě přesnější, než v posledních letech protektorátu: nemohli jsme si ani dopřát luxus pohostinnosti. Naše ženy dělaly kouzla, vařily z vody a přece dobíle, praly a lály nečistatelně. A mnohé živily rodinu, neboť snaze unikly pozornosti úřadů, přijavše místa služek. Naše mužská ješitnost tím byla možná pokořena víc, než krutostí úřadů. A přece naše ženy dělaly služby bez postranních úmyslů, smýšlely cizí byly bez výčitek, nosily náklady nákupu schoditěm pro služebnictvo bez reptání: nešlo to

jinak, hrdost ustoupila hladu.

Namítneš: "Vyzvali jste, dočkali jste se." Ano — jakýmsi zázrakem, kterému se říká omrzení, jsme vyzvali. Náhle jakási zámořská Underwoodka vyfukala naše jméno, náhle se nad námi ustrnuli vrátní a položili naše žádosti navrch čekajících stohů, náhle se na našich papírech objevila razítka — protože i zatvřelost a odmítání omrží. Vyzvali jsme — ačkoliv v neúplném počtu: cestou se přihodily sebevraždy, loupeže i vraždy, ztráta odvahy a ztráta morálky, zoufalství i zrada, došlo k desertě, došlo ke zbabělým návratům domů.

A my všichni — at dnes žijeme kdekoliv, ať jsme už zlohatli nebo dosud musíme počítat —, my všichni jsme svou tehdejší zkušeností narušení a poznáním. Dnes se totiž ukázalo, že otázka peněz, ačkoliv ještě tíživá (za pět-šest let nelze vytvořit solidní majetky), nebyla a není tím hlavním, co nás zasáhlo do hloubky: prošli jsme ponížením, kterým jsme zahorkli, protože se nám zdálo nezaslouženým, zatím co jsme je ke svému růstu potřebovali. Dosud jsme je v sobě nepřekonalí a neproměnliví je za skromnost a pokoru. Závisl, vrozená a procištěná česká závisť, jím získala jedinečný impuls — ačkoliv by bylo bývalo přirozenější, kdyby byla vymizela. Avšak je marno lomit rukama, takto se věci mají. Chceš slyšet, příteli, o spoustách, jež tato závisť napáchala? O podražených nohou, o donášení a o udávání? O komplotech a úskocích? O zneuznávaných dohodách, o překažených akcích, které by byly záviděnou osobou oslavily?

Možná, že o tom nebudeš chtít slyšet — ja však naléhám, abys to věděl: bude nebezpečí, že se všichni budeme chtít zkrášlovat, jsou už dnes obavy, že budeme chtít mnoho zatajit. I u vás doma dochází denně ke špinavostem, za něž se budete stydět, jež však dokreslují obraz: je nutno je znát, abychom si na ně v budoucnu dali pozor, musíme je vyplivnout, aby nám neotrávily krev záudností pomluv, které by z nich vznikly. Zaměčování byla taktika, která se neosvědčila, zalhávání hříchů nás v minulosti oslabilo víc, než nadýmání zásluh: otrávilo naše ovzduší pokrytectvím, neupřímností a podezřívavostí z postranních úmyslů.

Málokteré přátelství, vyvezené z vlasti, v exilu vydrželo: zoufalá bilance. Souhvězdí se změnila s rychlostí, jakou se získávala postavení. Sympatie — osobní a ideologické (natož stranické!) rostly se čtvercem vzdálenosti bydlíšť a působíšť — a smršťovaly se sousedstvím. Během několika měsíců došlo k tak důkladné rozříznutosti našeho exilu, že veškerá srovnání z dob předmnichovských selhávají.

Dlouho jsem váhal, mám-li o této věci psát — bojím se výrazů, jež vyjdou z mého pera. Avšak — nebylo možno, ani dovoleno, pomlčet o něčem, co je nejcharakterističtější vnější známkou třetího československého exilu.

Psál jsem ti dosud o důvodech lidských; jsou však mistrně maskovány výmluvami politickými. Snad je na nich i něco pravdy, snad je ideologická a stranická rozháranost také jedním z důvodů naší nejednotnosti. Jsem však přesvědčen, že je z převážné míry podmíněna lidskou žárlivostí, malostí a ješitností. Neboť v exilu mezi sebou nesusoupečí jenom strany: jsme ohlušováni víravou bojů interních frakcí, tvořených mnohdy jen jedním křiklounem. Je nás v exilu padesát tisíc — ale je sto tisíc kandidátů na právě tolik funkcí, vymyšlených pro uspokojení vlastní nicotnosti. Nejde o diskuse — vedeme hospodské hádky, na krku nám nabíhají žily a hlasivky nestačí naší chuti na funke. Všechno se odehrává jako na stínovém divadle: nikdo by nikomu nepřekážel, kdyby nebylo utkvělých představ, protože nejsou funkce a tituly, které by byly nejen nutné, ale které by zároveň měly i význam. Jelikož mezi námi vystěhovalecké úřady nedělaly rozdíly, jelikož nás cizí úřady přehlížely — vymýšleli jsme si stínové nahrážky, které by nám dodaly ilusi bývalých post a postavení — a vymýšleli jsme si je tak dlouho, až jsme jim sami uvěřili a utonuli nadobro v opiovém dýmu jejich příjemnosti. Bude zapotřebí velkého pera romanopiscova, aby ti, příteli, dokázal vylíčit, o čem se ti zmiňuji jen zkratkou: musil bys vidět ty schůze uprchlických hodnostářů, jejichž manželky zatím kdesi drhly cizí kuchyně, kteří si svou bídu vynahrazovali obřadností "pánů předsedů" a "pánů ministrů"; přál bych ti zažil valné hromady v kavárenských rozích, kde se rozhodovalo o státu bez státu a o vojsku bez vojska — zatím co číšníci napjatě vyčkávali, budou-li páni poslanci také platit svou limonádu; přál bych ti slyšet, příteli, rozhovory, s nímž ten či onen jménem své strany nebo jejího levého křídla protestoval s rozestlaného lůžka svého hostýlku proti německé rehabilitaci, neslučitelné s naším naivním "odčiněním Bílé hory" — musil bys vidět zápal, opravdovost, víru ve vlastní důležitost, ve vlastní realitu a v realističnost vlastních slov, musil bys být svědkem tomuto hemžení mýdlových bublin, které vůbec netuší, že jsou mýdlovými bublinami, které však jediné tak mohou žít a být šťastné; musil bys potkat ony "bratry poslance", kteří roznášejí po ulici balíky nebo v krajan-ských hospůdkách polévku, protože se k ničemu jinému nehodí, nic jiného neumějí — to všechno bys musil vidět, slyšet a prožít, abys uvěřil, že je to možné, že toto jsou lidé, kterým ses kdysi svěřoval, kteří tě vedli, kteří za tebe mluvili, ke kterým chodili cizí vyslanci v předklonu.

Tento smutný stav by neměl tak dalekosáhlý význam, kdyby náš exil nebyl především politickým exilem, ať chceme nebo nechceme: je-li nás padesát tisíc, jistě dvě třetiny se domnívají, že mají "do politiky co mluvit" a že jejich lidský i veřejný význam je významem politickým a státnickým. Proto jsou osobní vztahy exilantů zabarvovány a kriveny politickými otázkami — a proto i politické

Z OKUPOVANÉHO ČEKOSLOVENSKA

15. októbra m. r. zomrel v Bratislave na zlyhanie srdcovej činnosti Alexander Mach, jeden z vedúcich predstaviteľov Slovenského štátu. Pochádzal zo Slovenského Medera, dnes Palárikovo. Bol všeobecne nazývaný Šaňo Mach a patrila k radikálnemu krídlu HSLS. Po vojne roku 1947 bol odsúdený na 30 rokov väzenia, roku 1963 ho omilostnili. — Praha-Brno-Bratislava jsou konečně od listopadu m. r. spojeny dálnicemi. Kromě toho jsou v provozu další dva úseky: Bratislava-Trnava /36 km/ a Ivachnová-Lipt. Ján /20 km/. Naše čtenáře bude zajímat, že v r. 1937 vypracovala firma Baťa plán dálnice spojující Plzeň s Košicemi. — Pražští mocipáni s obavami sledují vývoj v sousedním Polsku. I v ČSSR by se totiž mohlo stát, že např. v Jáchymově, na Borech nebo před mírovskou vězníci budou stát mohutné pomníky obětem čs. komunistického režimu a že se k odhalení sjede 250.000 lidí, a že se o obřadu bude psát ve všech novinách. — Býv. zpravodaj ČTK v Moskvě Luboš Dobrovský byl zatčen v Praze. — Dr. Václav Benda, člen Charty 77, byl jmenován čestným členem Newyorské Akademie Věd. — Husák povýšil profesionálního vraha Hagara, který je náčelníkem výchovy na Mírově, na majora a předal mu vysoké státní vyznamenání. Hagara je popsán v knize V. Skutiny "Prezidentův vězen na hradech plném bluznů". Na Mírově byl v 50. letech vězněn sám dr. Husák. — Na bratislavské vysoké ekonomické škole se nyní vyučuje "umění války". — Člen sovětského politbyra A. Kirilenko promluvil v Jaslovských Bohuních. Konstatoval, že sovětské zdroje energie a suroviny nejsou nevyčerpatelné. — 85. narozeniny oslavil známý kněz Bohumil Pecka. "80" prof. dr. Zdeněk Kalista. — Občané ukradli z čs. vlaku v roce 80 na 7.000 oken. — Nové reaktory se staví v Dukovanech u Brna a v Mochovicích u Trnavy. — Jiří Polák, syn Oty Šika, byl zbaven čs. občanství a vykázán do NSR. — Prokurátor severočeského kraje dostal několik set dopisů od čs. občanů, žádajících propuštění zpěváka Josefa Soukupa. Jeden dopis došel i z Maďarska: autorem byl arch. L. Rajk, jehož otec byl v r. 1950 popraven. — V ČSSR koluje ilegální "Provolání českých vlastenců k Ústřednímu výboru KSČ", které má 23 závažných bodů. Vyjadřuje m. j. názor, že porážka světového komunismu a rozpad sovětského impéria jsou jisté. — V Chebu, Litvčích, Lnářích, Roli a Vítějovicích jsou dosud památníky na počest svobození americkou armádou. Pomník v Sušicích byl zrušen. — Památník nár. písemnictví v Praze vydal obsáhlou studii o původu Boženy Němcové. Z dokladů vysvětluje, že nebyla dcerou 14-ti leté Johanky Novotné, nýbrž její sestry Terezie, provdané později Panklové. Těž je možné, podle jiných názorů, že šlo o dítě nalezené a aristokratického původu. — Zemřeli: inž. J. F. Koch a závodníci Jiří Pohl, Karel Šulc a Robert Uvíra. — Čs. státní banka vyplácí za 10 kor. \$ 43 a půl Tuzex bonů a za 10 am. \$ 52 bonů. — Noty se mohou posílat za západ jen na zvláštní povolení. Volně jdou desky, knihy a magnetopasky. — Čs. vláda stanovila cenu zpáteční letenky z Prahy do Montréalu na 17.520 Kčs. Je to 3x více, než před třemi lety. — Zahraňníční vysílání Čs. rozhlasu napadlo před časem býv. čs. poslanec Otu Horu, který žije v Ottawě. — Prvním slovenským mluvčím Charty 77 se stal filosof Miroslav Kusý. — Ve Kdyni zemřel Josef Kubovec, bratr dp. Jaroslava Kubovce, NSR. — Vlaková jízdenka Praha-Bern a zpět stojí 2.200 Kčs. — Ve vesnici Gajary u rakouských hranic byl nalezen olej. — Syn pres. Husáka, inž. Ján Husák, se stal čs. velvyslancem ve Finsku. — Opožděně došla zpráva o smrti zubního lékaře v Brně V. Valníčka, italského legionáře z I. války. Syn Vladimír působí jako lékař v Nuheim, NSR. — V Praze zemřel Podkarpatorus G. Holoda, býv. letec.

problémy podléhají osobním náladám, zaujetí a zášti.

Žádná historie, která nevyhradí zvláštní kapitoli politickému marasmu třetího exilu, nebude ani objektivní, ani poučná. Přičin je mnoho: především nemáme vůdce, za nímž bychom se seřadili. Za druhé národní katastrofa posledních dvaceti let byla zaviněna tolika lidmi, že i ti, kdož by si toho nezasloužili, pozbyli přitažlivosti, důvěry a úcty. Za třetí byla ponižující zkušenost prvních měsíců a let exilu, již téměř nikdo nemohl — a jež vybičovala touhu po povýšení v všech, dokonce i u těch, kdož byli ještě věra bez ambicí.

A za čtvrté — už padesát let nemáme žádný národní program, který by byl platný, žádný ideál, který by byl pro všechny zápalný. Polyl ve svobodné cizině proto jen povolil uzly mezimú rozřeznutí nejzastřených výstředností a posledních výstředků. Jestliže o vás, příteli, nic nevíme — je to pravděpodobně z těchto důvodů: jste stejně rozříznutí, stejně rozřezáni, stejně sterilní. Nebránili jste se a nebráníte se, protože jste také dosud nemateli jednotný ideál, který by ve vás vyvolal tvárň ozvěnu, kterou bychom zaslechli až na západ. Domnívám se, že jsme na dně — vy i my: že absurdnost naší rozříznutosti a rozháranosti bude vykoupena pouze a jediné tím, co z ní vykváti.

HUMOR

DEJ ZNAMENÍ, ŽE JSI ŽENICH

Řeznický mistr Leopold Frýza a jeho manželka Antonie mají dceru Hedviku. Řezník se nejednou vyjádřil: „Kdybysme se té holky dovedli šikovně zbavit, tak to máme v suchu.“ Antonie mu přisvědčovala. Hledali ženicha, ale kde ho dneska najdeš? Doba je zlá a mužští myslí na špatnosti, a ne na manželství.

Řeznický zrak padl na nějakého Eduarda Máslo. Byl to modelář a přivydělával si hudbou. Foukal trombon a přišel si na pěkné peníze.

„Ten by se mi šikl,“ mínil řezník, „musí to být vzdělaný člověk, protože je pomalej a spolky nevede.“

„Třeba by naši Hedvu otloukal,“ obávala se Antonie.

„O to není žádnéj strach. Musel bych mu žebra přerazit, kdyby si troufal. Co se toho týče, ona bude spíš otloukat jeho.“

„Jenom jestli ji bude chtít? On sic s ní párkrát tančil, koupil jí čaj s rumem a do památníku jí napsal, že má vlast svou nade všechno milovat, ale z toho nic nekouká.“

„To už nech na mně. Na to se musí s politikou.“

Sedí modelář Máslo za stolem a má se dobře. Řezník s Antonii jsou samé pane Máslo sem, pane Máslo tam, vemte si, poslužte si, nesmíte nám dát košem, my nejsme žádná noblesa, jen tak po domácku. Modelář si lebedí, moc se nedá pobízet, jidlu a pití vzdává čest.

Antonie šfouchla do Leopolda, aby už začal s politikou. A Leopold začal jako rozený diplomat: „Tak co, ty kluku máselnatá, kdy už do toho praštíš?“

Modelář Eduard polkl kus uzeneho s hořčicí a pak děl: „Do čeho že bych měl praštit?“

„Tobě, ty Náno, musí se dát taky všechno po lopatě,“ usmívá se řezník laskavě, „povídám, kdy už s naší Hedvou uděláš nějaký konec?“

Modelář Eduard si ukrojil kus ovaru a pravil: „Jo, to není jen tak, ono, jak se říká, no ne? Na jedny straně bych třeba do toho praštil, proč ne? Jsem člověk uvědomělej, když to ale vezmu z druhé strany, tak si říkám: prr, Eduarde, jen abys tento, jak si myslím...“

„Na tom něco je,“ přisvědčil Leopold, „je vidět, nejseš dnešní, a že máš o tom pojem. Ale v tomhle případě, jaký řeči, co máme, to máme, do hrobu si nevememe, holka bez krejcaru nebude, to říkám rovnou, tak dej sem ruku a plácem si.“

Modelář odpověděl: „Dnes je pondělí, zejtra úterý. Než se naděješ, půl týdne pryč. Člověk se diví. A já už musím jít. Dal jsem kamarádům slovo...“

Řezník Leopold zrudl... „To zas nepůjdeš. To by dovedl každéj. Debužírovat a pak říct máueta pryč. Tak jak to bude s ženěním?“

Eduard řekl, že to neví ze dne na den, teď má myšlení jinde, a že musí do spolku.

Toho dne do spolku nešel. Obžaloba státního zastupce dra Č. říká, že Frýza, nemaje důvodu, považoval pana Máslo za člověka škodlivého, úmyslně mu v užívání svobody bránil. Popadl ho totiž a zavřel do špiže. Modelář bušil do dveří, bylo mu těžko a rozšlápl hrnek se zavařeninou. Řezník na jeho naléhání odpovídal: „Dej znamení, že jseš ženich, pak tě pustím ze špiže a nebudeme mluvit dál. Nedáš-li znamení, pak budeš starej člověk, než tě pustím!“

Modelář však odpovídal: „Dal jsem slovo, to slovo dodrží, zvítězím nebo padnu, a tu Hedvu si dejte za rámeček.“

Samosoudce v. r. P. uznal obžalovaného vinným zločinem omezování osobní svobody, vyměřil mu dva měsíce žaláře podmíněně na dva roky. Z toho plyne, že na ženichy se dneska musí s politikou.

Z ČESKOSLOVENSKA

Prochází se po vltavském nábřeží starší člověk. U lavičky se zastaví a kouká zasněně přes vodu:

„To je krásnej Kreml, že?“

„Jakoj Kreml?“ namítne muž na lavičce. „To jsou Hradčany!“

„Ale prosím vás! Nebuďte cimplíchi!“

Federální statistický úřad v Praze navrhl, aby se v zájmu normalisace rozdělilo obyvatelstvo na tři skupiny:

1. ti, kteří ve vězení byli
2. ti, kteří právě ve vězení jsou
3. ti, kteří tam teprve přijdou

Cestující v našem století

Bertrand de Jouvenel:

Tak nějak by se dal volně přeložit do češtiny francouzský titul jeho knihy „Un Voyageur dans le siècle“, která se letos rozběhla po čtenářském světě z pařížské edice Robert Laffonta; má 493 stránek.

Život autora je opravdu bohatý. Narodil se v Paříži v roce 1903. Jeho otec, Henry de Jouvenel byl senátor a velvyslanec. Jeho matka S. Claire Boas de Jouvenel měla v Paříži za I. světové války vyhledávaný salónek (284, boulevard Saint-Germain), kde se pravidelně scházeli političtí pohlaváři. Tam také chodil dr. Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik. Bertrand de Jouvenel měl upřímně rád svou matku, proto jí věnoval toto knihu.

Na podzim roku 1920, to mu bylo 17 let, začal chodit na příjizskou universitu. O dva roky později jeho otec mu dal na starost výstřižky z novin: tím se začal rozhlížet široko daleko. Přiznal se, že to byl pro něj „vzácný vyučovací prostředek“. O další dva roky později (1924) strávil jaro v Praze na Hradčanech pod „nezaslouženým jménem“, jak sám přiznává, totiž jako tajemník dr. Edvarda Beneše, tehdejšího ministra zahraničních věcí. Jeho mládí pokračovalo překvapujícím způsobem dál a dál. V roce 1928, to mu bylo 25 let, stál v čele novin „La Voix“: pozoroval — debatoval — uvažoval, co by bylo zvlášť tajemné a užitečné uveřejnit v novinách. Zkrátka a dobře, začal být novinářem; a tomu zůstal věrný, to bylo jeho pravé povolání.

Jednou se chtěl také podívat do politiky: v květnu 1928, to mu bylo pořád 25 let, kandidoval jako radikální socialista v jednom volebním kraji a — prohrál. Zkrátka a dobře, jeho mládí prožilo mnohostranné školení.

Proto je jeho kniha bohatá. Mý se však soustředím jenom na jeho vyprávění o nás, už také proto, že o Československu se rozepisuje skutečně dost a zajímavě, v různých obdobích.

Je pozoruhodné, že hned na začátku knihy, na 32. stránce, čteme o dr. Edvardu Benešovi a o Milanu Rastislavu Štefánikovi. Rozepisuje se o tom, že během I. světové války se oba seznámili zejména s Aristide Briandem, tehdejším ministrem zahraničních věcí, a s Philippe Berthelotem, generálním tajemníkem ministerstva, právě ve vyhledávaném salónu jeho matky. Jak se díval na Štefánika? „Byl to báječný člověk, jeden z těch, které jsem nejvíce obdivoval a měl rád“. Vyprávění o Štefánikovi končí jeho cestou letadlem domů, do rodné země, kde se letadlo zřítilo (1918).

★

IN MEMORIAM..

Dne 5. února 1971, tedy před 10ti lety, zemřela v USA vzácná žena: Pavla Zenklová. Čest její památce!

HUDEBNÍ NÁSTROJE

SE SLEVOU AŽ 30 PROCENTNÍ VÁM DODÁ

JIRÍ DANEŠ

Známý jako dirigent čs. rozhlasu a TV a jako klavírista u Benešů.

Dříve, než zakoupíte jakýkoliv hudební nástroj, zavolejte

TORONTO 266-1659

Nikde nekoupíte za výhodnější cenu. Odborně poradím.

Začneme tedy Československem, o němž čteme již na začátku, na 47. stránce. Věnuje nám VIII. kapitolu, kde již první věta je pozoruhodná: „Viděl jsem, jak se rodí Československo, protože jsem znal Milana Štefánika; jméno Československo bylo ještě neznámé“. Rovnou se dočítáme, že právě proto tehdejší Francie těžko rozuměla Štefánikovu poslání. A přece, jeho úspěch je, jak čteme, „něco neuvěřitelného“.

Benešovi věnuje jednu samostatnou kapitolu „Tristesse de Benes“ (Benešův smutek). Rozepisuje se o jeho padesátce v roce 1934, o jeho starostech jako ministra zahraničních věcí. Přitom si vzpomíná, jak před deseti lety byl v Praze jako jeden z jeho spolupracovníků, jako „důvěrný pozorovatel jeho činnosti“.

O Benešovi vypráví příležitostně i v jiných kapitolách. Na příklad, když přišel tragický měsíc září roku 1938, rozejel se do Prahy a navštívil Beneše. „Beneš plně důvěřoval Francii“. Proto se snažil mu jemně, ale srozumitelně říci, že Francie už není taková, jakou znal a proto, že se s ní snad nedá moc počítat. Beneš nebyl spokojený s takovou řečí a prudce ho odbyl „Nemějte pochybnosti o své zemi, já zcela věřím Francii“.

Ani Beneš nezapomíná na Bertranda de Jouvenela. V jeho poválečné knize „Paměti Mnichovské dny“ dvakrát o něm čteme, co napsal do „La Liberté“, že totiž „Francie nebude válčit kvůli tomu, aby Češi utlačovali sudetské Němce“. A dole pod čarou si vzpomíná, že na jaře roku 1938 ho de Jouvenel navštívil v Praze „a velmi upřímně mi vykládal vnitřní rozvrat Francie, nemožnost její jít do války s Německem, a tudíž naprostou jistotu, že se Francie za Československo bití nebude“.

Bertrand de Jouvenel nerad vzpomíná na „Mnichov“: „Od Mnichova uběhlo víc jak čtyřicet let a jenom to jméno vyvolává ve mně pocit hrůzy“.

V tom nešťastném roce 1938 se rozjžděl po Evropě, sešel se a mluvil s hodnými lidmi. I o rakouském anšlusu se rozepisuje: „Anexe Rakouska mi silně ležela na srdci, hlavně kvůli Československu, s nímž jsem se cítil být vázán od jinošských let“. Současně si uvědomil, že tím bylo pohřbeno opevnění našich hranic s Německem. Tehdy také navštívil Beneše, mluvil s ním o anšlusu. Snad ho znovu trochu podráždil svými slovy, protože Beneš mu energicky řekl „Jsem silný a připraven. Francie je silná a věrná“. Věrná Francie... Časy se mění... Chudák Beneš...

★

Bertrand de Jouvenel si rád vzpomíná na Prahu, na Hradčany, na Václavské náměstí, na Příkopy, na Karlův most... a uvádí hezkou řádku našich jmen — vedle Beneše a Štefánika: firmy Bafa a Škoda, Milana Hodžu, Kamila Kroftu, Štefana Osuského, generála Jana Surového. T. G. Masaryka, dokonce i Jiřího z Poděbrad. Nezapomíná ani na náš Sokol a na naše „Nazdar“.

V tom nešťastném září 1938 se rozejel také do Sudet, aby zblízka viděl „sudetský problém“. V Chebu navštívil i místo, kde — jak sám píše — byl zavražděn Albrecht z Valdštejna.

★

Když Hitlerovi vojáci překročili naše hranice, de Jouvenel nezapomněl na předsedu francouzské vlády Ed. Daladiera a připomíná: Když se Daladier vracel do Paříže po podepsání mnichovské dohody, byl všude s velkou radostí nadšeně a slavnostně vítán...

Nezapomíná ani na to, že dne 30. září 1938 zasedala v Paříži poslanecká sněmovna — de Jouvenel byl přítomen — a odhlasovala mnichovskou dohodu 537 hlasy (správné úřední číslo je 536), tedy obrovskou většinou! Pouze 75 hlasů bylo proti.

Dne 16. března 1939 se rozejel ještě jednou do Prahy. Chodil po městě a trápila ho vzpomínka na „strašný nátlak francouzské vlády na Beneše“.

Na poslední stránce knihy je jenom desetiřádkový „Doslov“, začínající „Tato kniha vyvolá živou kritiku“. Snad. Ale to, co napsal o Československu, o jeho osudu a o jeho lidech, to všechno dobře viděl a rozuměl tomu. Za to mu děkujeme.

JUDr. Jaroslav Trnka

90. ročník ČSSR Velké pardubické se běžel 12. 10. Na bahnitém terénu startovalo 21 koní a jezdců. Do cíle doběhlo 10 koní. Závod vyhrál polokrevník SIMON z JZD Otice u Opavy, s jezdcem Knápekem v sedle. Na Taxi-su padlo 9 koní. Startérem Velké byl po 15. ing. Jiří Šindler. Tiskové středisko mělo jen 3 telefony a 3 psací stroje. Starosta města přijal všechny žijící vítěze Velké a dal jim medaile.

NAŠI V U.S.A.

Dne 5. ledna 1981 zemřel v Chicagu kolega novinář Jaromír Netík. Narodil se v Hradci Králové 11. dubna 1922, zemřel tedy v mladém věku necelých 59ti let. Přinášíme projev, který nad Netíkovou rakví měl gen. tajemník Čs. národní rady americké dr. Vlastimil Chalupa:

Přišli jsme se rozloučit se svým přítelem, spolupracovníkem a bratrem Jaromírem Netíkem.

Život je jako stavba. Dokud se buduje, lešení, materiál a hemžení dělníků i diváků zakrývají obrysy budovy, která se staví. Teprve po ukončení vidíme, co a jak bylo postaveno. Bratr Netík svoje budování ukončil. Lešení je strženo, hemžení přestalo, a teď jasněji než kdykoliv dříve vidíme a oceňujeme, jak důsledně a přímočaře svůj život stavěl.

Jeho velká láska byly noviny. Když jsme se v roce 1947 v Praze poznali, pracoval v Melantrichu. V roce 1948 už vytvořil a vydával odbojový časopis Plamen. V exilu spolupracoval a vedl měsíčník Tribuna, pak České Slovo; po příjezdu do Chicaga pracoval v Denním Hlasateli, psal do Věstníku Čs. národní rady americké, a pravidelně přispíval do Hlasu Národa. Když ho nemoc nejvíce tížila, stěžoval si ne na bolesti, slabost a jiné potíže, ale na to, že pro nemoc nemůže „psát“, jak říkal.

Přes svou lásku k novinám nebyl pouhý novinář. Bránila mu v tom neobvyčejná úcta k faktům, snaha po přesnosti a oddanost k pravdě. Začali jsme svou spolupráci tím, že bratr Netík si vzal na starost vybudovat výstřižkový archiv jako přesný základ pro naši veřejnou činnost. Této metodě práce zůstal věrný. Každý den četl československý, exilový a světový tisk. Každý jeho článek se zakládal na důkladné dokumentaci. Byl nejlepším znalcem československého komunismu a československých komunistů. Nebylo funkcionáře, aby Jaromír nebyl s to popsat přesně celou jeho kariéru. Jeho velkým zklamáním bylo, když po příjezdu do Spojených států zjistil, že o tuto jedinečnou encyklopedii znalostí nemá zájem žádná universita, žádná knihovna, žádná instituce, žádný politik. Ale díky jeho důkladnosti jeho články obrazy vývoj v Československu i ve světě od roku 1948 s mimořádnou věrností. Měly by být sebrány a uchovány, protože mají trvalou hodnotu.

Je v nich národní historie let 1948 až 1980, protože noviny mu nebyly samoúčelem. Byly mu jedním z prostředků služby národu, a tato služba v historickém rámci jeho života měla jasný charakter zápasu o národní svobodu, charakter odbojového pracovníka. Už před komunistickým pučem jsme se museli tajit s tím co děláme. Když po únoru 1948 vytvořil svou vlastní odbojovou skupinu - jejíž někteří členové jsou dnes zde s námi - vybral si za své krycí jméno „svobodník Fousek“ - narážkou na mladistvý knírek, kterým se tehdy pyšnil. Knírek se rozrostl v plnovous, ale jméno i duchu mladého odbojáře zůstal věrný. Celá řada jeho článků je podepsána značkou „f“ - Fousek, a až do konce se loučil slovy, že „svobodník Fousek žádá o pohov“. Boj o svobodu národa a odboj proti jeho utlačovateli v něm byly stále živé, v každém hovoru se k nim vracel. Staly se hlavním rysem jeho osobnosti. Jeho práce v uprchlických táborech stejně jako pozdější odpovědné postavení ve Svobodné Evropě byly součástí a odleskem tohoto postoje. Stejně samozřejmě se po příjezdu do Chicaga zapojil do práce v Čs. národní radě americké, v jejímž předsednictvu byl činný, dokud mu to zdraví dovolilo. Rada a její předsednictvo mu za to vzdává dík.

Po celý život byl národním socialistou. Ne jako straník, ale jako člen názorové rodiny sester a bratrů, spojené svým zvláštním duchem skeptického idealismu, rodiny, ve které hledal a našel v krizích svého života podporu, kterou mu vlastní rodina nedala.

Pětatřicet let svého dospělého života zůstal sobě věrný jako málokdo jiný. Tak jaký byl, když jsme se poznali; pracovitý a svědomitý, spolehlivý a shovívavý, ochotný riskovat a obětovat, národní a odbojový pracovník, takový zůstal do konce. Přítel Jaromír, bratr Netík, svobodník Fousek má už svůj „pohov“. Musíme pokračovat v tom, co nemohl dokončit.

Kdo věnoval pozornost "rodinné části" denníku "STAR" 4.2.81, dočetl se, že maso z domácího králíka je ze všech nejlepší, i po stránce kalorické. Proto se maso králíků prodává ve všech lepších obchodech.. Cena se pohybuje od \$ 1.99 do 2.78 za libru. Snímek zachycuje "rodinnou králíčí farmu" v Pardubicích někdy v roce 1942. Tenkrát se králíčí maso jedlo proto, že jiné nebylo.. Navíc byly v prádelně 2 "černé" slepice..

JAK VZNIKLA KAMPELIČKA

Dr. J. V. KYSELKA

Ze všech krajanův organizací je bezesporu nejpopulárnější Czechoslovak Credit Union čili naše Kampelička. Nově přichází zjišťují velmi brzy, že je výhodné, aby se stali členy tohoto peněžního ústavu, který byl založen skupinou prozíravých krajanů před 28 lety. Tento článek vyšel začátkem roku 1968 ..

Dr. Josef Kyselka

Před Vánoci 1952 sešlo se nás několik v Centrální YMCE na College Street, abychom uvažili, zda by bylo možno založit v Torontě nějaký krajanův peněžní ústav. Důvod, alespoň podle mého názoru, byl na snadě. Ti naši krajané, kteří přišli do Kanady po roce 1948 a jistě také ti, kteří přišli před námi, poznali ze své zkušenosti, jak nesnadné bylo získat úvěr. A ten jsme potřebovali. Museli jsme někde bydlet, někde spát a na něčem jíst. "Jak jste zde dlouho?" byla první otázka. Odpověď byla přirozená: "Několik měsíců." Naděje na kredit klesla na bod mrazu. A když dále se dotazovatel dozvěděl, že měsíční můj plat jako asistent knihovnick činí \$100 byl interview u konce. Někteří krajané, kteří měli méně vznešený titul, ale lépe placenou práci, se podařilo dostat úvěr u finančních společností. Když však spočítal kolik je ten úvěr stojí, zjistili, že to je kolem 20 procent ročně. V centrální knihovně, kde jsem byl zaměstnán jsem brzo zjistil, že zaměstnanci operují jakousi Credit Union, jejíž členem jsem měl právo se stát. Opatřil jsem si jejich stanovy, a Ontarijský zákon o Credit Unions. Poznal jsem ihned, že zákonná ustanovení jsou téměř totožná se zákonem platným v Československu, převzatým po roce 1918 ze starého Rakouska a který se týkal tak zvaného lidového peněžnictví. Na jeho základě byly organizovány všechny "Kampeličky", někdy zvané Raiffeisenky. Myšlenka byla, aby lidé, kteří mají nějaké společné požitko vytvořili společný fond šetřením, aby v případě potřeby si mohli jini ze společného fondu vypůjčit na slušný úrok. Z výtežku pak ti, kteří si ušetřili patřičný úrok. Společný fond je spravován členy, kteří byli ostatními zvoleni a to na základě zásady: Jeden člen jeden hlas. Společné požitko bylo ve staré vlasti teritoriální na př. určitá vesnice nebo městečko, zde v Kanadě hlavně podniky, na př. Hydro, CPR, CNR nebo farnosti a etnické skupiny. Mnozí členové se mě ptali, proč nazýváme naši Credit Union Kampeličkou a odkud ten název. Myšlenku finanční svépomoci hlavně mezi zemědělci začal i v Čechách

a na Moravě propagovat český lékař a spisovatel Dr. Kampelik, který se narodil v r. 1805. Studoval původně seminář, ale po dvou letech ho opustil a studoval ve Vídni medicínu. Působil jako lékař v různých českých městech a nakonec se trvale usadil v Kuklenách u Lomnice nad Pop. Seznámil se s prací F. W. Raiffeisena, německého národohospodáře, který propagoval v Německu zemědělské družstevnictví a spořitelní spolky, které měly usnadnit zemědělcům úvěr a po jeho vzoru začal také v Čechách a na Moravě zakládati úvěrní spolky, které byly po něm nazvány Kampeličky. Myšlenka byla na tento kontinent přinesena Kanadancem Alphonsem Desjardins, který zakládal spořitelní spolky hlavně v Quebecu, kde se nazývají Caisse Populaire a v ostatní Kanadě a v USA Credit Unions. Jenom v Ontariu bylo v loňském roce 1569 Credit Unions, které mají na 90.000 členů a jejich celkové jmění obnáší na 580.000.000 dolarů. Na rozdíl od Evropy sdružují Credit Unions hlavně zaměstnance průmyslových podniků, členy etnických skupin a členy různých církví.

Podle zdejšího zákona je třeba splnit určité formality, aby Credit Union mohla právě existovat. Nejméně 20 osob musí podepsat žádost o tak zv. "charter", nebo-li zakládající listinu, kterou vystavuje vláda. Stanovy rovněž musejí být schváleny a musí se zaplatit určitý poplatek. Zmíněné informační schůzky se zúčastnili tito pánové: Arch. F. Štalmach, Rev. A. Bernášek, V. R. Šilhan, J. Pallas, S. Polický, J. Corn, J. Tůma, P. Havlík, Dr. Hradská, R. Nekola, V. Peřina, K. Štastný, V. Štafl, J. Rejzek, A. Mikulíček a Dr. J. V. Kyselka. Jak je přirozené byly různé názory. Byli nadšenci a byli skeptikové, nakonec však převážný názor byl, pokusme se. Bylo třeba přesvědčit další krajané, aby alespoň podepsali žádost a mohli jsme vykazat 20 žadatelů. To se nakonec stalo, žádost jsme podali a "charter" obdrželi 18. února 1953. Ne všichni, kteří se zúčastnili schůzky, nebo podepsali žádost se stali skutečně členy. Toto byl jen formální začátek, skutečné splnění myšlenky bylo daleko. By-

lo třeba rozřešit mnoho problémů. Jak přesvědčit naše krajané, aby si uložili své úspory, třeba jen malou částku, kde úřadovat a jak vésti knihy, aby odpovídaly určeným normám a obstály při revisi, již jsme podle zákona podrobili a hlavně, kdo všechnu tu práci má konat.

Mnozí ochabli po počátečním nadšení. Schůze, které se z počátku odbyvaly na 48 Dewson Ave. jednou měsíčně, byly pro některé nezajímavé. Žádné politické debaty, žádné resoluce, žádné oslavy, žádné rozdělování zvukových funkcí, zkrátka - otrava. Kohopak zajímalo, jak se mají správně vyplňovat žádosti o zápůjčku nebo vkladní knížka, dokonce směnka. Nebyla žádná zábava chodit navštěvovat krajané, o nichž jsme věděli, že jsou již usazení a že by mohli pomoci tím, že by si uložili. Někteří měli pochopení a pomohli. Jiní se nás chtěli zbavit tím, že nám slíbili, že nám něco "dají". Nějak nechtěli pochopit, že jsme nepřišli na něco vybírat, ale že jsme je chtěli přesvědčit, aby si uložili na dobrý úrok a získali při tom zdarma pojištění. V počátečních nesnázích nám velmi pomohla naše nadřazená organizace Credit Union League. Ihned jak jsme k ní přistoupili nám poskytla kredit, abychom mohli půjčovat. Naučili nás, jak máme vést knihy, jak vyplňovat formuláře, jak vést schůze, jak vést zápisy a mnoho jiných podrobností. Z počátku jsme úřadovali na 781 Queen St. W., kde nám zeznulý p. Šaroun ochotně dal k dispozici koutek ve svém krámkě. Na první výroční schůzi, kterou jsme konali v Centrální YMCA mohli jsme vykázat vklady \$2984 a členů 65. V lednu 1955 jsme přestěhovali úřadovnu na 48 Dewson Ave. a krátce na to na 252 Wright Ave. do bytu našeho tehdejšího pokladníka p. V. Švece. V letech 1954 až 1957 vzrůst Kampeličky byl pozoruhodný. Koncem 1957 měli naši členové uloženo již \$61.035, rozpůjčeno \$53.896 a členů jsme měli 287. Od samého začátku jsme vypláceli členům dividendu, vždy vyšší, než by mohli obdržet v bance a půjčovali jsme na nižší úrok. Na desáté výroční schůzi v r. 1962 mohli jsme se již pochlubit celkovými aktivy \$ 391.862,21. Od počátku až do konce 1967 jsme zapůjčili našim členům téměř \$ 2. 300. 000 dolarů a vyplátili na dividendě \$ 177. 000.

Ta je tedy v krátkosti historie Kampeličky od jejího vzniku do dneška. Úsilí 15ti let a jak se dom-

V minulém čísle jsme se rozloučili s dr. Prokopem Drtinou-Pavlem Svatým, který byl do února 48 čs. ministrem spravedlnosti, v 50. letech vězněn čs. komunistů a v r. 77 jedním z prvních signatářů Charty 77. Zemřel v ČSSR. Jeden z čtenářů nám zapůjčil jeho fotografii, kterou rádi přinášíme.

níváme, historie úspěchů. Věřte však, že úspěch nepřišel sám. Vyžadovalo to práci mnoho obětavých krajanů, řešení mnoha problémů, překonávání různých krizí. Základy jsou však položeny a věřím, že Kampelička má dobrou budoucnost. Je založena na zdejších zákonech, je přizpůsobena zdejšímu hospodářskému poměru a nespočívá jen na etnickém elementu. Naše příští generace, i kdyby ztratila národní povědomí, jak je pravděpodobně nevyhnutelné, může pokračovat v začaté práci.

Naše čtenáře upozorňujeme, že výroční schůze Kampeličky se koná v hale sv. Václava v neděli 22. února t. r. ve 2.30 hod. odp. Adresa: 496 Gladstone Ave. Před schůzí je možné se přihlásit za člena tohoto ústavu. Jinak kanceláře Kampeličky jsou v č. 740 Spadina Ave. Další podrobnosti najdete v oznámce na str. 2. tohoto čísla "Kan. Listů".

Ontarijský premiér, Hon. Wm. Davis, rozpustil provinční parlament a vyhlásil, že volby budou ve čtvrtek 19. března 1981. Pokud jsou naši čtenáři k hlasování o právnění, doufáme, že splní své občanské právo a povinnost. Koho budou volit to je už jejich věc..

ČTENÁŘI KOMENTUJÍ

Jistý krajanův list v Chicagu přinesl před časem jmenný přehled čs. občanů, kteří byli odsouzeni k smrti čs. komunisty v letech 1948 až 1958. Obsahuje 233 jmen, ale je to seznam neúplný. Naš čtenář K.H. nám napsal, že sám prošel peklem bolševických mučení a že podle jeho odhadu bylo dalších asi 6.000 osob čs. komunisty ubito při výsleších nebo při skutečných nebo aranžovaných útocích. Poukazuje na statečnost vězňů žen. Jednou z nich byla majorka Růžena Klocová, která byla bestiálním způsobem zavražděna sadisty STB v Hluboké ulici v Jihlavě dne 20. srpna 1949. V seznamu popravených není.. Tato vzácná žena odešla z vlasti po něm. okupaci a dostala se sovětského zajetí. V čs. východní armádě dosáhla hodnosti majora, ale po r. 45. odmítla komunismus.

Výborně vaří ve své restauraci ALP'S - slovenský krajan Mike Sztuska. Adresa: 2872 Dundas St. West, Toronto, záp. od Keele St. Tel. 762-5449. V neděli zavřeno. Ceny mírné, obsluha vzorná. Doporučujeme novým v záp. Torontě!

WINZE'S MEAT MARKET

ILJA ŠANDA

Čerstvé domácí a evropské uzeniny.

307 Roncesvalles Ave., Toronto.
Tel.: 533-5165

NAŠE ROVY Z Atlanty došla smutná zpráva, že v obci Marietta ve státě Georgia zemřel dne 23.ledna t.r. býv.čs.poslanec Mirko Sedlák. Příčinou smrti byl zápal plic. Byl zpopelněn v sobotu 24.ledna a na pohřbu nebyl ani jeden krajan. Mirko Sedlák měl pohnutý život.. Narodil se 15.dubna 1913 v Českém Krumlově a působil až do začátku Druhé světové války v odborovém hnutí. Okupaci ztrávil v německém koncentračním táboře. Po osvobození byl poslancem Prozatímního národního shromáždění a stal se známým jako odpůrce nekalých taktik čs.komunistů. Po puči v r.48. se mu podařilo odejít na Západ, ale bez rodiny. Usadil se napřed v Anglii a nakonec v USA. Žil v Kalifornii a v New Yorku, kde se s poslancem Frantou Klátilem dal naverbovat jako člen posádky na nemocniční loď "HOPE" jako steward. S touto lodí objel svět celkem 8x! Pak zatoužil, aby měl zas pevnou půdu pod nohama a usadil se v Atlantě, Ga. Zde zapustil kořeny do té míry, že se v roce 1969 znovu oženil. Bylo mu 56 let.. Jeho nevěstou byla sl. Glendolyn Dobie a v srpnu 1971 se jim narodil syn Mark.

Houževnatou prací se Sedlák dopracoval vedoucích míst v hotelu Atlanta American a v Atlanta Cabana. Vrcholem jeho kariéry v pohostinství bylo, když se stal předsedou organizace National Banquet Managers' Guild. Přednášel a také zaučoval mladší generaci./Mimo Mirka Sedláka se v témže oboru v Atlantě znamenitě uplatnil také Antonín Podruh, rovněž rodák z Českého Krumlova. Byl zaměstnán u Lipperta v Praze a se Sedlákem se znal od dětství. V USA přijal jméno A.J.Anthony a je dnes majitelem dvou luxusních podniků v Atlantě: "Pitty Pat's Porch" a "Anthony's"./ Rok 1974 se stal M.Sedlákoví tragickým: až do vánoc překypoval zdravím a vitalitou. Náhle těžce onemocněl a lékaři zjistili, že byl postižen nemocí označenou odborně jako "Guillain Barré Syndrome". Je to ochrnutí všech nervů a postižený se nemůže pohnout. Sedláková nemoc se nelepšila, účty za nemocnice a léky byly horentní. Pacient byl bezmocný a jen hrstka jeho přátel z americké stavovské organizace mu občas pomáhala. Nakonec našel útulek v Garden Terrace Nursing Home v Douglasville, Ga. a tam byl mezi pacienty velmi oblíben. Musí nám být všem smutno, když myslíme na smutný závěr Sedlákovy života. Odešel další vzácný člověk z poúnorové vlny..

Býv.soc.dem.poslanec za českobudějovický kraj, Mirko Sedlák, v roce 1969.

NOVÍ UPRCHLÍCI STÁLE PŘICHÁZEJÍ

ky Fond jim půjčil na letenky celkem 6.300 am.dolarů. Většinou šlo o rodiny a jako místo určení jim byla přidělena města po celé Kanadě. Z této skupiny se v Hamiltonu usadil mech.inž.Jan Figar s paní+synem, v St.Catharines automechanik Petr Kohout s paní Renátou, v Thunder Bay, Ont. strojník Pavel Folprecht s paní a dvěma dětmi, ve Vancouver, B.C. instalatér Karel Nedvěd s paní a synem, v Kitchener, Ont. Vojtěch Halfar, v Halifax, N.S. elektrikář Jindřich Lupínek s paní a dvěma dcerkami, v Sarnia, Ont.malíř pokojů Milan Polák s paní Lenkou, v Torontě úředník Jan Topič a automechanik Petr Hroneš, v Edmonton, Alta.nástrojář Karel Matějčíček s paní Miluší a dvěma dětmi, jakož i chem.technik Miloš Litochleb s paní Helenou /vzali se v Rakousku v listopadu 80/, ve Fredericton, N.B. stavební inženýr Aleš Mach s paní Lenkou, v Aldergrove, B.C. elektrikář Antonín Vajbar s paní Věrou a dcerkou Monikou, v Chilliwack, B.C. Bohumil Žák s paní Evou a synem Martinem, v Lethbridge, Alta. opt.technik Ant.Žázvorka s paní Miroslavou. Pokud naši čtenáři mají chuť těmto novým přistěhovalcům usnadnit první kroky na kanadské půdě, zvláště při hledání vhodného bytu, práce a pod., mohou se spojit s nejbližším úřadem práce /Canada Employment Centre/. Je potom také pravděpodobnější, že se noví postupně připojí k existujícím krajauským kulturním a jiným organizacím.

Z Hamburku, NSR, zdraví naše čtenáře věrný čtenář "Kan. Listů" V.Pitter s rodinou. Pocházejí z východních Čech.

ORGANIZUJEME PRICESTOVANIE Vašich příbuzných z Československa

a zariadíme Vám cestu na stretnutie sa s príbuznými v Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku. — Vybavujeme aj zájazdy na juh — Florida, atď, ako aj na ostrovy.

Zmenárení cudzích valút
Založené 1951. Majitel' Harry HEITLER
COMPUTERIZED RESERVATION

WORLD TRAVEL SERVICE Limited
258 College St. (roh Spadina)
Toronto, Ontario M5T 1R7 / Telephone 979-2171

JEDNOU VĚTOU

Hledají se: Š. Bukovský, Jirka

Kuřitka a Peter Cmero — J.Loewy jáchym.mukl a red."Práva Lidu" vystoupil z Rady svob.ČSR.-- 12 našich čtenářů si objednalo a zaplatilo "Frolíka"; knihu dostanou během krátké doby. --18.2. se dožil "70" Josef Kuřil. Gratulujeme!--V květnu t.r. oslaví "65" pí E.Peřinová.--Susan Rubešová se stala ředitelkou dramatických produkcí na rádiu CBC.--Do soutěže "Miss Teen Mississauga" zasáhla sl.J.Větrčíčková. Bohužel nevyhrála..

ZE ŽIVOTA KRAJANŮ A EXULANTŮ

Tradiční Josefská taneční zábava je na hale sv.Václava, 496 Gladstone Ave., Toronto, v sobotu 21.března. Informace: 532-5272.--V Kitchener, Ont. je populární krajanská restaurace Market Cellar, 15 Scott St., tel. /519/ 743-8862. Majitel Jarda Jarsch. Každou neděli koncertuje na harmoniku Karel Vosátka z Prahy.-- V nové knize "Alice G.Masaryk" je na str.219 hrubá chyba: otiskli foto Alice s p.Phillipsem a napsali pod to, že to je Gustav Přístupa st.--Prof.Škvorecký si nedávno vysloužil "1980 Neustadt International" cenu ve výši 10.000 dol. --V Torontě má vyjít znovu Haškův "The Good Soldier Sweik".--Zimní hry kan.solské župy jsou 7.3. u Ottawy.--V Janouš, 26 Penwick Cr., Richmond Hill, Ont. L4C 2B4, přijímá předběžné přihlášky k letu do Vídně na "V.Sok.slet-1982". Záloha nutná: 50 dol.--Dr.R.Drtina přednáší o světovém a českém barokním umění v sobotu 28.2. v Montreálu.--Rostislav Brankovský s paní Martinou byli oddáni 19.12.--Na studentské visum je v Torontě p.Vomáčka ze Švýcar, budoucí chiropraktik.--17.2.přistáli v Torontě tito noví: Jiří Bartek, Petr Bohoněk, Jos. Hlavenka, Zdena Kafková, A.Kováčik, A.Kunc, Petr Macák, Mir.Oulehla a Roman Tomášek. Všichni jsou z Rakouska a přijeli na záruku kan.vlády.--23.2. přednáší u sv. Václava dr.M.Vitula o Středoevropské Konfederaci.--Velen poslal opravu: starostou Junáka byl od r.1946 a Lesní školy vedl od r.1929.--Ve Wallacetown, Ont. zemřel pokrokový farmář Josef V.Hrubý. --Tan.zábava Slávie London je 7.3. Tel. 455-6822.--Bohdan Lasák s paní Ludmilou působí v Hay River, N.W.T.--Gramodesky se Seifertem lze objednat na: L.Křivánek, P.O.Box 69, Ste.Dorothée-Laval, Que.H7X 2T4.--Veškeré krejčovské práce provádí Foltýn, tel. 485-5019. Doporučujeme.

TROCHU HISTORIE

V červnu 1968 navštívil Kanadu se svou rodinou známý čs.exilový novinář red. Josef Josten z Anglie. Náš obrázek je z Přístupovy "farmy" v Richmond Hill, Ont. Zleva: red.J.Josten, paní Ludmila Přístupová, pí Mary Přístupová a její manžel Mirek, Gustav Přístupa st., paní Pat Jostenová a mladý Martin Josten.

Plánujete zimní dovolenou ?

Kam jít, než ke krajanům z Hodonína na slunné Floridě ..

Craft Villas Motel

1020 N.E.Victoria Park Rd.
FORT LAUDERDALE, Fla. 33304, USA

Volejte /305/ 525-1146.

Majitelé: Jan, Marie a Radek Kučerovi.